

Ordförande: Rolf Svensson, Skålsvampv 3, 611 63 Nyköping
Tel: 0155-268 454, rolf.svensson@sabelskjold.se

Ord ledamöter: Birger Bring, Oskarhamn
Tel: 0491-730 21, birger.bring@sabelskjold.se
Peder Nilsson, Kristdala
Tel: 0491-711 21, peder.nilsson@sabelskjold.se
Staffan Svensson, Oskarshamn
Tel: 0491-845 05, staffan.svensson@sabelskjold.se
Annica Triberg, Kalmar
Tel: 0705-611 407, annica.triberg@sabelskjold.se

Suppleanter: Thina Rydell, Kalmar
Tel: 0733-544 569, thina.rydell@sabelskjold.se
Siv Grönwald, Sävsjö
Tel: 0768-560 100, siv.gronwald@sabelskjold.se

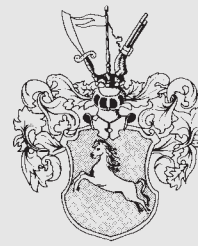
Suppleanter: Bertil Stensgård, Strängnäs
Tel: 0705-685 041, bertil.stengard@sabelskjold.se
Britt Stenervall, Enskede
Tel: 0707-122 353 britt.stenervall@sabelskjold.se

Revisorer: Gerd Ireman, Oskarshamn tel: 0491-165 33
Christer Andersson, Hultsfred tel: 0491-740 35

Valberedning: Karin Larsson, Kalmar (sammankallande)
Tel: 0480-296 25, karin@karlstorp.nu
Ann-Marie Andersson, Kalmar
Tel: 0480-470 616, a_m-andersson@tele2.se
Hans Nilsson, Trelleborg
Tel: 0410-180 18, hbgn@hotmail.se
Sig-Britt Holmgren, Lycksele
Tel: 0950-280 40 sigbritt.holmgren@tuvtrask.se

Sabelskjöldarn textbearbetning och layout:
Thina Rydell och Annica Triberg

Har du förslag eller åsikter om innehållet?
Vill du skriva en rad eller två? Hör av dig!
Kom ihåg att meddela oss ev adressändring!

Sabelskjöldarn

2014

Vår ordförande har ordet

Sabelskjöldarn av årgång 2014 har du nu i din hand och för några av våra medlemmar är det kanske den första tidningen. Det har gått sju ton år sedan vår första utgåva 1997. Det finns en begränsad upplaga av äldre exemplar av tidningen. Om ni är intresserade - hör av er så skickar vi den för portokostnad plus 10 kr/ex. I det här numret kan ni bl.a. läsa om tändstickskungen Ivar Kreuger som även han var Sabelskjöldare, kraftkarlen Nils Peter Flyckt och om Michael Peterson som deltog i TV-programmet "Allt för Sverige" i höstas.

Vad vi kan se finns ett bestående intresse för vår släktförening hos gamla medlemmar men vi ser också ett ökat intresse bland de yngre som fascinerats av vår lite speciella släkthistoria.

Det kan vi se genom att medlemsantalet har ökat och idag är vi mer än 600 medlemmar. För att behålla intresset ska vi även fortsättningsvis göra vårt bästa för att ni ska trivas vid våra släktträffar och även informera om vad som tillkommit genom vidgad forskning från släktforskargruppen men också med bidrag från andra medlemmar.

Det är i år 50 år sedan Karl Rutegård i april 1964 bjöd in till det första släkttötet i Blacksta nära Flen. Det var många som svarade på inbjudan och 400 personer träffades den 7 juni i Blacksta kyrka, vilken inte ens rymde alla deltagarna. Släktmiddagen serverades i Folkets hus i Flen. En krans lades på graven av kommunalnämndens ordförande i Kristdala Carl Nilsson. Syftet med släktträffen var att hedra 300-årsminnet av major Carl Sabelskjöldens begravning. Det visade sig att intresset väcktes för att bilda en släktförening vilket också skedde vid ett möte i Kristdala 1967. Nog hade dåvarande styrelse hoppats på ett varaktigt liv för föreningen och man kan verkligen säga att den förhoppningen har gått i uppfyllelse.

Rolf Svensson
Ordförande

Greta Garbo – aktuell med ny bok och sedel

Många minns säkert Greta Garbo från filmer som Mata Hari, Anna Karenina, Kameliadamen, Maria Walewska och Ninotchka. Man kan lätt för sitt inre öra höra hennes litet beslöjade och raljerande röst och se hennes gudomliga leende framför sig.

Mycket har under åren skrivits om henne, en del sant och en del rena gissningar och lögner. Många har tyckt sig känna den riktiga Greta Gustavsson Garbo, men få, kanske bara en handfull, släppte hon in på livet. Mimmi Pollak, kamrat från Dramatens elevskola, var kanske en av dem, deras brevväxling genom livet tyder på att deras vänskap aldrig slutade upp att fungera.

Om den Greta Garbo som Mimmi Pollak lärde känna kan man läsa i författaren Lena Einhornns senaste bok "Blekingegatan 32". Boken som bygger på 32 brev skrivna av Greta Garbo hem till vännen Mimmi Pollak i Sverige.

Greta Garbo (1905-1990) har betytt mycket för Sverige. Hon blir också en av de kända personer som 2014 blir avporträtterade på de nya sedlarna. Hennes bild återfinns då på 100-kronorssedlarna.

Greta Gustavsson Garbo var ättling till Carl Sabelskjöld den äldre och Ingeborg Rosenstråle. För vetgiriga finns Garbosällskapet i Högsby (www.garbosallskapet.hogsby.se), där man även kan besöka Garbomuseet.

Siv Grönwald

Utforskning av släkten – ständigt pågående

Släktföreningen Sabelskjöld säljer en CD eller USB med Sabelskjöldssättlingar till sina medlemmar. En forskargrupp har bildats efter förra årsmötet. De släktforskar inte i egentlig mening utan kompletterar, lägger in nytt material och lägger till källhänvisningar i den befintliga databasen.

Föreningen gav ut en CD/USB 2012 på den fanns en hel del redan framtaget material om Carl Sabelskjöld den yngre och hans sex döttrar från Bråhult.

Vi har beslutat att utöka databasen till att omfatta även de Sabelskjöldska generationerna innan Carl och hans döttrar. Majoren Carl Sabelskjöld (den äldre) är numera första generationen. Vi behöver hjälp med att hitta flera av hans ättlingar.

Forskargruppen har i dagsläget inte möjlighet att forska för att hitta nya ättlingar. De första generationerna kommer att bestå av material som skickas till oss från andra släktingar. För att hålla databasen hanterbar har vi beslutat att inte ta med de

ingiftas föräldrar/förfäder eller generationer före majoren Carl Sabelskjöld d.ä som föddes 1590 och dog 1663.

Vi vill gärna att du som ny eller gammal medlem kompletterar din släktgren; hur du är släkt med Sabelskjöld eller genom att skicka nytt material. Är materialet omfattande behöver forskargruppen ha det i filformatet gedcom.

Kontakta forskargruppen för mer information på forskning@sabelskjold.se

Karin Larsson

Årsmöte 2014 på Julita gård

Årsmötet 2014 kommer att ske på Julita Gård i Sörmland lördag den 6 september. Enligt boken "Om ätten Sabelskjöld..." gifte sig Jöns Mårtensson med Brita Larsdotter i Julita kyrka 1587.

Vid träffen den 6 september kommer det att finnas möjlighet till en intressant guidning. Vi hoppas på bra anslutning, boka in dagen redan nu. Separat kallelse skickas ut under försummaren.

Julita gård ligger i hjärtat av Sörmland vid sjön Öljaren, cirka 25 km nordväst om Katrineholm. Julita gård ägs och drivs av Nordiska museet. Här finns en vidsträckt park med hundratals äppel- och päronsorser som dignar av frukt just i september.

Läs mer: www.nordiskamuseet.se/slott-gardar/julita-gard

Hyr vår brudkrona

Stundar bröllop i släkten? Hyr vår egen unika brudkrona! Kontakta Staffan Svensson i styrelsen för mer information.

Släktföreningen Sabelskjöld förvaltar en brudkrona som av hävd brukar kallas "den Sabelskjöldska brudkronan". Den ställdes till föreningens förfogande 1970 av ättlingar med avsikten att den ska användas vid vigslar inom släkten.

Vi inom Släktföreningen Sabelskjöld anser oss ha goda skäl att betrakta kronan som en del av vår historia och ser gärna att den används vid vigslar inom släkten under många kommande generationer.

Såg ni på TV?

För tredje året i rad sändes under hösten 2013 programmet Allt för Sverige i SVT. Där får tio amerikaner besöka Sverige och söka sina rötter samtidigt som man deltar i en utslagstävling.

I den senaste omgången fanns Michael Peterson från Texas med. Han vann inte tävlingen men fick möjlighet att besöka sin fädernegård i Södra Vi. Nu var förstas släkten i Södra Vi bara

Min resa till Sverige

Vilket stort mod våra förfäder hade när de flyttade till Amerika. Jag hade turen att vara en av huvudpersonerna i TV-programmet Allt för Sverige. Jag besökte Sverige under fyra veckor och det berörde mig mycket djupt. När jag var barn hörde jag min farfar läsa välsignelsen vid Thanksgiving och jul på både engelska och svenska. Jag undrade då vad Sverige var. Jag hade verkligen aldrig trott jag skulle få chansen att inte bara komma till Sverige utan även besöka den gård som min farfars farfar Johan Oscar Peterson lämnade för att fara till USA!

Jag har svenska förfäder på både min mammas och pappas sida. Jag visste dock inte så mycket om min fars familj. Så när TV-teamet frågade mig om släkten på min fars sida var jag tvungen att börja forska för att besvara deras frågor. Jag hade massor av information om min mors svenska familj, Håkanssons kom från Gränna och Larssons kom från Gotland. Min mormormor Hawkinson (Håkansson ändrades till Hawkinson i USA) hade ett släkträd, men på min fars sida fanns inget sådant. Så jag pratade med min 92-åriga farfar Oscar Anyard Peterson men han börjar få svårt att minnas. Han kom ihåg att han hade pratat med sin farfar Johan Oscar Peterson, som var 20 år gammal när familjen lämnade Sverige. Min farfar lärde sig som barn att tala svenska av Johan Oscar som blev 99 år gammal. Min farfar hade inte någon information om familjen som kunde hjälpa TV-teamet, men jag hittade dödsrunan för Johan Oscar i en gammal låda med några bilder och fick veta att han kom från Ramsefall i Södra Vi socken, i Småland. Tack och lov att jag hittade jag den informationen annars hade jag kanske inte valts ut till TV-programmet!

Jag vann inte tävlingen men jag fick all den information och forskning som de hade gjort om min familj. I efterhand har jag kontaktat släktingarna och vi kommunicerar varje vecka med varandra. Jag njöt verkligen av min tid i Sverige då vi besökte platser som Sigtuna, Söderköping, Motala, Göteborg och Karlstad. Vi reste på Göta kanal, upplevde svensk folkdans och dansade till dansbandet Donnez. Jag gillade verkligen att få träffa så många trevliga svenskar på alla de olika platser som vi besökte. Så även om jag inte fick träffa min svenska familj så vet jag åtminstone att de finns och vi planerar en släkträff kanske redan sommaren 2014.

en gren på Michaels släkträd. Det visar sig att han också har djupa rötter i Kristdala och är tredubbel Sabelskjöldare.

Som av en händelse kom paret Frost från Kansas på besök till Kristdala i somras. Bruce Frost och Michael är båda ättlingar till den gamle soldaten Flyckt från Lilla Bråbo i Kristdala. Vi kan här presentera deras berättelser.

Så, hur fick jag då veta att jag tillhör släkten Sabelskjöld? Jo, en TV-tittare beslöt att forska om min familj och fick fram att Johan Oscar Peterson var gift med Alida Sofia Andersson (Alida Sofia Andersdotter) och berättade att hon var släkt med finsk och svensk adel. Jag trodde först att han skojade eller att det var fel person han forskat på, men efter att jag kontrollerat hans uppgifter med hjälp av Ancestry.com, förstod jag att det var sant. När jag studerade denna information la jag märke till vapenskölden och och att det finns en förening – Släktföreningen Sabelskjöld. Jag hittade föreningens webbsida och föreningen bekräftade min släktskap med Sabelskjöldarna.

TV-programmet tog mig till familjens gård i Ramsefall nära Södra Vi och Vimmerby och jag fick se huset där min farfars farfar Johan Oscar Peterson bodde innan han emigrerade till Kansas. Huset används idag som sommarstuga och den gamla ladugården är fortfarande kvar. Jag blev djupt rörd av besöket. De var fattiga bönder som knappt hade besökt grannbyn och nu reste de först till Göteborg, sedan till England och slutligen till en okänd värld utomlands. Detta krävde en hel del mod! Jag är stolt över min resa, som har öppnat dörrarna så att jag kan hitta mer av min svenska familj, som släkten Sabelskjöld.

Här är listan på mina anor:
Peterson, Michael P (1971-)
Far: Peterson, Clinton Eugene (1942-)
Far: Peterson, Oscar (1922-)
Far: Peterson, Carl Emil Oscar (~1882-)
Mor: Andersdotter, Alida Sofia (1859-)
Far: Andersson, Nils Peter (1823-)
Mor: Carlsdotter, Maria (1807-)
Far: Classon, Carl (1786-1878)
Far: Karlsson, Clas (1755-1802)
Far: Svensson, Carl (1731-1812)
Mor: Nilsdotter, Elisabet (1709-1788)
Mor: Sabelsköld, Ingeborg (1687-1758)
Far: Sabelsköld, Carl (1665 - 1701)
Far: Sabelsköld, Jöns (~1630-1696)

*Michael Peterson Texas USA
Översättning Birger Bring*

Nils Peter Flyckt – en kraftkarl

Min fru Peggy och jag växte upp i ett litet svenskt samhälle i centrala Kansas i USA. Alla i vårt område var stolta över sitt svenska arv men få hade någonsin varit i Sverige. Vi hade båda mor- och farföräldrar som talade svenska och upprätthöll många av våra förfäders svenska traditioner, särskilt jultraditionerna.

Inför vår tredje resa till Sverige sommaren 2013, började Peg göra en del forskning om de familjemedlemmar hon dittills saknat information om. Hennes farmors farfar var Lars Johan Anderson från Kristdala, han är begravd bara 3 kilometer från Peggys hem. Vid en tidigare resa till Sverige hade vi varit i Kristdala men kunde inte komma in i kyrkan eller hitta någon som kunde hjälpa oss. Jag har också mina rötter i Kristdala men hade inte kunskap om vilka de var. På Internet hittade Peg en bild på Kristdala kyrka som ledde henne vidare till ett avsnitt om släktforskning och slutligen till Släktföreningen Sabelskjölds websida. Detta var spännande eftersom vi nu hade koppling till de två saker som vi behövde: släktforskning och någon som kunde hjälpa oss. Hjälpen är nog inte en tillräcklig beskrivning av vad vi fick av Birger Bring.

Lars Johan Andersons första hustru, mor till Pegs farfars far, dog i Sverige och med hjälp av Birger upptäckte vi att hans andra hustru tillhörde släkten Sabelskjöld. Detta innebär alltså att Peg har anknytning till släkten Sabelskjöld även om kopplingen är genom gifte snarare än direkt. Då vi med viss upphetsning berättade detta för mina föräldrar sa min mamma att hennes förfäder kom från Kristdala så vi lämnade flera namn till Birger för forskning. Vi fick snart veta att även min morfars morfar Nils Petter Flyckt var av släkten Sabelskjöld. De militära rullorna listar NP Flyckt, som kavallerist i Smålands husarer under 35 år före utvandringen till USA. Vi hade nu tillräckligt med information för att tillbringa en vecka i Kristdala med omnejd där vi kunde lära oss om våra förfäder.

Vi träffade Birger på parkeringen vid Kristdala kyrka för en av våra mest minnesvärda resor genom tiderna. Han hade ordnat en visning i kyrkan ledd av Ingrid Arvidsson, förre kyrkoherdens fru. Vi var överväldigade av att få besöka kyrkan dit våra förfäder gick och där de döptes i dopfunten av sten framme i koret.

Därefter gjorde vi en tur till de gårdar där Lars Johan Anderson och hans förfäder bott. Det var gårdar i byarna Krokshult, Träthult och Fallebo. På gården i Fallebo finns fortfarande källan som försörjde hela byn med vatten i äldre tider. Birger ordnade en kopia av avtalet där Lars Johan Anderson sålde sin gård för att få pengar för att flytta till USA.

Nästa plats på vår besökslista var Sabelskjöldarnas forna huvudgård i Bråhult. Därpå tog Peder Nilsson oss till platsen

där husartorpet Nyby låg - hem för soldaten N P Flyckt. Hembygdsföreningen hade skyltat platsen så att vi kunde se var byggnaderna stått för så många år sedan.

Birger hade ytterligare en överraskning när han tog oss till en av gårdarna i närheten där Flyckts hus fortfarande står. När vi lämnade området såg vi fåren springa oroligt runt i området. Senare samma dag hörde vi att det hade varit en vargattack i trakten, den första på många år. Vi åkte vidare till sjön där Sabelskjölds mangårdsbyggnad stod. Det var en vacker dag, som varje dag när vi var i Sverige, så det var trevligt att bara stå i sol-ljuset vid sjön och föreställa sig hur det såg ut på 1600-talet.

Peggys ögon strålar fortfarande när hon berättar för våra vänner om den Sabelskjöldska brudkronan. Staffan och hans dotter hämtade kronan från bankfacket för att visa den för oss när vi satt i solen med kaffe och kakor.

Det var nästan omöjligt för Peg att hålla sina händer ifrån den fantastiska solbelysta gyllene familjeklenoden. Efter att ha sett bilderna, säger våra barnbarn att de vill gifta sig i Kristdala så att de kan bära denna brudkrona.

Vi njöt verkligen av att besöka hembygdsgården i Kristdala eftersom den hade så många skatter från det förflutna. Speciellt uppskattade jag uniformerna från Smålands Husarer sådana som Nils Peter Flyckt har burit. Det är underbart att se dessa ting eftersom svenskarnas historia i det här landet bara är 150 år. De medlemmar av Sabelskjöldsläkten som lämnade den

vackra skogen i Kristdala för att leva i ett hål i marken på de stora trädlösa slätterna i Kansas har få släktingar kvar.

På vår sista dag i Sverige deltog vi i gudstjänsten i Kristdala kyrka. Trots att språket utgjorde en begränsning för oss kunde vi ändå följa med i liturgin i våra förfäders kyrka. Det var känsloladdat att vara i kyrkan efter att vi hade tillbringat en underbar vecka runt Kristdala med Birger och de andra.

Vi är tacksamma att vi har kunnat resa till Sverige för att besöka våra förfäders platser och träffa familjemedlemmar. Våra amerikanska familjemedlemmar har behållit många svenska seder och traditioner av respekt för sitt hemland. Dessa pionjärer lämnade inte Sverige av motvilja för landet utan för möjligheten att starta ett nytt liv i en ny värld.

Denna fortsatta respekt och kärlek för Sverige framgick av att Nils Peter Flyckt varje dag i Amerika bar den medalj som gavs till honom av den svenske kungen. När ni ser på bilden av honom så observera att han bär medaljen över sitt hjärta av kärlek till sitt hemland.

*Bruce Frost, Kansas USA
Översättning Birger Bring*

Svarta Sara - en kändis i Kalmar

”Svarta Sara” och hennes dotter Emelie. Bilden är från Länsmuseet i Kalmar

I förra numret av tidningen skrev vi om Alrik Forsmann, vår släkting som valde att fara till Sydafrika när många andra styrde färderna mot USA. När han återvände till Sverige och Kalmar på 1860-talet för att hämta arbetskraft hade han bland annat med sig den 17-åriga sydafrikanska flickan Sara Makatemele, som var gravid. Sara blev kvar i Kalmar med den dotter hon födde och ligger begravd på Södra kyrkogården, intill Slottet. Om Sara skrev sedan Lina Sandell-Berg den psalm som många äldre minns från barndomens söndagsskola.

Annica Tribberg

217

201. Där uppe ingen död skall vara
Mkt. 21. Folkmelodi.

Tändstickskungen Ivar Kreuger – även han var Sabelskjöldare

Ivar Kreuger, en av vår tids mest mytomspunna entreprenörer och finansmän, var ättling i nionde led till Carl Jönsson Sabelskjöld och Magdalena Strang. Deras äldsta dotter Elisabeth Sabelskjöld gifte sig med Magnus Stråle af Ekna på Åsebyholm i Fliseryds socken, Kalmar län. De fick i sin tur sonen Magnus Stråle af Ekna, 1688, som blev far till Daniel Stråle af Ekna, 1720. Denne fick dottern Märta Magdalena Stråle af Ekna, som fick dottern Anna Katarina Müller, 1786.

Hon fick sedan sonen Magnus Fredrik Johan Forssman, 1863, som i sin tur blev far till dottern Jenny Emilie Forssman 1856, vilken gifte sig med August Kreuger, köpman och grundare av Kalmar tändsticksfabrik. Dessa båda blev den 2 mars 1880 föräldrar till sonen Ivar Kreuger som föddes i Kalmar och som så småningom skulle låta tala om sig världen över.

Matematisk begåvning

Ivar Kreuger visade sig redan i småskolan vara en matematisk begåvning. Som 16-åring tog han studentexamen och utbildade sig sedan vid KTH i Stockholm där han vid 20-års ålder gick ut som civilingenjör med en kombinerad examen i maskinteknik och väg- och vattenbyggnad. Därefter blev USA, Mexiko, Sydafrika, Storbritannien och Tyskland hans arbetsfält, där han framförallt arbetade med beräkningsarbeten åt större byggföretag. Han kom tidigt i kontakt med byggmetoden att arbeta med armerad betong och deltog i uppförandet av flera skyskrapor på Manhattan. Åren utomlands gav honom många viktiga erfarenheter, som då ännu inte kommit till Sverige. Han hade han även noga studerat hur handeln med värdepapper gick till på börserna på Wall Street i New York.

I början på år 1907 återvände han till Sverige. Målsättningen var att lansera de nya byggmetoderna enligt det s. s. Kahn-systemet såväl i Sverige som i Tyskland. Planerna var först att arbeta tillsammans med kusinen Henrik Kreuger som arbetat på KTH inom väg- och vattenbyggnad, specialiserad inom området byggt teknik med armerad betong. Men det blev i stället Paul Toll på byggfirman Kasper Höglund som den 18 maj 1908 gick in i det nya byggföretaget Kreuger och Toll. Henrik Kreuger kom endast att anlitas som konsult.

De nya byggmetoderna med armerad betong väckte stor uppmärksamhet och Ivar Kreuger startade även ett företag i Tyskland. Han kom också tidigt in i bankvärlden där Oscar Rydbeck på Härnösands Enskilda Bank kom att spela en stor roll i Kreugers företagsbyggande. Men Ivar Kreuger nöjde sig inte enbart med att arbeta i byggbranschen utan började köpa upp fastigheter och tomtmark i centrala Stockholm, där han gjorde en rad förmånliga förvärv av affärs- och bostadsfastigheter.

När familjen Kreugers tändsticksfabriker i Kalmar, Fredriksdal och Mönsterås fick finansiella svårigheter i början på 1912, blev Ivar Kreuger rekommenderad av Oscar Rydbeck att ombilda dessa till aktiebolag för att få in kapital. Detta blev så småningom startpunkten till att Ivar Kreuger 1917 kom att bilda det nya bolaget Svenska Tändsticks-Aktiebolaget, STAB, vilket kom att omfatta hela den svenska tändsticksindustrin. Kreugerkoncernens verksamhet kom därmed under hela 1920-talet, parallellt med tändstickstillverkningen, att inriktas mot uppbyggnaden av en kombinerad finans- och industrikoncern med STAB som grund. Kapital anskaffades genom emission av aktier och så kallade participating debentures i STAB och holdingbolaget Kreuger & Toll AB. Detta innebar att man

utgav skuldebrev med utdelningsmöjlighet. Räntan på dessa var till skillnad från räntan på en vanlig obligation skattefri vilket lockade både småsparare och stora investerare. Detta sågs som en mycket god investering 1929 och spreds snabbt över världen. En del av det stora aktieinnehavet användes som säkerhet för banklån.

Koncernen hade börjat låna ut pengar till stater med förmånlig ränta. Kreuger kom på kort tid att få en monopolställning och bli marknadsdominerande på tändstickor. När tändstickskoncernen var som störst omfattade den 250 fabriker i 43 länder. I USA blev Ivar Kreuger mottagen som en av världens ledande industri- och finansmän.

Enligt författaren Sven Olof Arlebäck ska ”Ivar Kreuger haft samma filosofi som dagens IT-bransch – expansion är viktigare än lönsamhet”. Men så kom den stora börskraschen på Wall Street 1929 som även kom att slå hårt mot Kreugerkoncernen vars lån i olika banker i Sverige vid den tiden motsvarade halva den dåvarande svenska valutareserven.

I oktober 1931 var likviditetskrisen i koncernen ett faktum och Kreuger såg sig föranlåten att vända sig till Riksbanken. Värdena i Kreugers aktiepapper ansågs ha sjunkit för mycket, orsakat av krisen, vilket föranledde den amerikanske bankiren J.P. Morgan att kräva återbetalning på 55 miljoner dollar från Ivar Kreuger. Därtill hade Kreuger skaffat sig aktiemajoriteten i telefonbolaget Ericsson varefter han 1931 sålt dessa till Ericssons huvudkontor i USA, International Telephone and Telegraph, ITT, för 11 miljoner dollar.

I januari 1932 hävdade ITT att Kreuger på ett bedrägligt sätt förskönat Ericssons ställning och krävde då via svenska regeringen att köpet skulle gå tillbaka. Ivar Kreuger hamnade på grund av olika samverkande faktorer i en svår ekonomisk kris. 1932 blev han tvungen att genom stödköp av aktier i det egna företaget försöka motverka ytterligare spekulationer på aktiemarknaden.

Med Riksbanken som garant 1932 gick de största svenska affärsbankerna, förutom Wallenbergkoncernens SEB, med på att bevilja de begärda kreditlån. I gengäld krävde bankerna en fullständig genomlysning av Kreuger & Tolls ekonomiska ställning. Det visade sig att det saknades 135 miljoner kronor för att klara de betalningsanspråk som fanns på Kreugerkoncernen.

Sjävmord?

Kreuger kallades hem från USA. Han återvände till Europa och Paris den 11 mars 1932 för överläggning med bland andra Krister Littorin, vice VD i Kreuger & Toll, och Oscar Rydbeck.

Den 12 mars 1932 hittades Ivar Kreuger död i sin lägenhet i Paris. Omständigheterna kring hans död har aldrig blivit helt klarlagda. Bredvid hans kropp låg en 9 mm automatpistol, varför polisen tillsammans med en behörig läkare drog slutsatsen att Kreuger begått självmord. Enligt Arlebäck ska någon, oklart vem, ha stoppat obduktionen av Ivar Kreuger.

Han död utlöste den så kallade Kreugerkraschen. Många företag och privatpersoner hade investerat stora delar av sitt kapital. Dessa och många mindre svenska banker försattes i konkurs. Men Kreugerkoncernen levde dock vidare och övertogs av de banker som hade fordringar på Kreuger. Stora delar av de så kallade Wallenberg-, Handelsbank- och Stenbecksfärerna sägs ha sitt ursprung i Kreugers företagsimperium.

Privat ska Ivar Kreuger ha varit mycket tillbakadragen, han

gav ytterst få intervjuer och undvek offentliga sammanhang. Hans diskreta framtoning och stora generositet mot sin familj och vänner ansågs vara typiskt för privatpersonen Ivar Kreuger. Han ligger begravd i familjegraven på Norra begravningsplatsen i Stockholm. Han efterlämnade inga arvingar.

”Storbankernas verk”

I boken ”Kreuger-kraschen – storbankernas verk” skriver författaren Sven Olof Arlebäck att historieskrivningen bör ändras på avgörande punkter. Han menar att kraschen rentav var onödig och ett rättsövergrepp. De största långivarna, bankerna, menar han, svek sin uppdragsgivare. De såg till att det uppstod panik och misstroende mot Ivar Kreuger. AB Kreuger och Toll ska långt ifrån ha varit konkursmässigt, men tillgångarna undervärderades systematiskt. Stora fastigheter i Paris, Berlin, Amsterdam och Oslo värderades till noll. Konkursen, menar han, ska ha varit en bra affär för Enskilda banken och Handelsbanken, de som fått ekonomiska bidrag av Kreuger valde dessutom att tiga.

Bankdirektören Oscar Rydbeck i Skandbanken, Kreugers ende försvarare, upprättade en rekonstruktionsplan för Kreuger och Toll, men misstänkliggjordes för att ha lämnat ”missvisande information till allmänheten”, och sattes i fängelse under ett år. Många viktiga handlingar av stor betydelse försvann, enligt Arlebäck, och hemligstämplades efter Kreugers död. Det saknas ännu en viktig pusselbit då Handelsbanken inte varit villig att offentliggöra handlingar om sin roll i kraschen, från den tiden. Det är först då två av konkursförvaltarnas minnes- och mötesanteckningar överlämnats till Kreugerarkivet som en del material som varit sekretessbelagt och dolt under 68 år har visat på att Kreuger och Toll lågt ifrån har varit konkursfärdigt, enligt Sven Olof Arlebäck.

Siv Grönwald

Slakten trogen – av födsel och ohejdad vana

”Där står du, ser du dina kråsbyxor? Du hade precis lärt dig gå.”

”Åh, den där lilla mössan med blommönster. Så fin du var i den. Och där står morbror Karl Rutegård alldeles intill. Min storebror, 17 år äldre. Oj, vilken respekt jag hade för honom.”

”Titta, där springer du! Och dina vita knästrumpor har hasat ner som vanligt. Tänk, att du aldrig kunde stå still som liten. Men glad var du alltid. Oj, så många vi var på bilden. Ser du hatten? Som man såg ut på 60-talet!”

Så länge min mamma levde åkte pärmen från släktsammankomsten fram då och då. Lilla Guldlock syntes i ena hörnet på en bild, i andra hörnet på nästa. Ibland uppflygen i pappa Folkes famn, ibland kikade jäntan ut mellan benen på någon myndig morbror eller helt främmande släkting. Så gick åren och plötsligt syns en tvärsur tonåring blänga ilsket på fotografen. Släkträff. Vad är det för trams? Vem bryr sig? Gamla stofiler som går i taket över sedan länge utdöda ättlingar. Jaha. Orka engagera sig. Nä. Jag tänker INTE vara med. INTE ta på mig klänning. INTE lyssna på något mossigt föredrag.

Alltså finns det ett glapp i släktmötena i mitt fall. Från barn- dom till vuxenliv. Från att ha följt med per automatik till att nu själv välja att prioritera. Via en lång period att totalt ointresse. Kanske är det så det ska vara. Funderar över det nu, när nästa generation ger mig en fullständigt förintande tonårsblick när jag för ämnet släkträff på tal:

”Och? Skojar du? Skulle JAG vilja följa med dig dit för att ruttna bort? Men hallå?”

Hoppas. Det känns bekant på något vis! Tröstar mig med att det nog vänder även för kommande generationer en vacker dag. Kanske när man bildar egen familj. Eller åtminstone själv får välja. Jaja, sonen var i alla fall med på Nyköpingshus den 5 september 1998. Då var han å andra sidan bara ett halvår och hade väl inte så mycket att säga till om.

Det brukar ju sägas att det är två saker föräldrar kan sträva efter att ge sina barn: rötter och vingar. Rötterna står för tryggheten, men även för banden bakåt. Att i lite lagom stora portioner få höra om vildhjännor till anfäder eller tappra anmödor. Och vingarna står förstås för modet att våga välja sin egen väg. Men även där kan förfäderna vara till hjälp: minns mormor som startade bageri när alla andra skulle ha givit upp eller farfars moster som utvandrade till Amerika med drömmar om ett nytt liv. De vågade! Du kan också!

Att jag är med i släktföreningen i dag, och även i styrelsen, finns det en huvudsaklig anledning till. På insidan av den tjocka pärmen som min mamma lämnade efter sig när hon dog 2008 står en rad: ”Karl Rutegård grundade släktföreningen 1958”. Min morbror, född den 7 februari 1904, död den 22 juli 1971 var en aktiv släktforskare och min barndom präglades av datum, platser, personer och nya fynd.

Pärmen innehåller inte bara bilder, den är även fylld av spännande läsning för den som vill värda sitt förflutna likt smycken i ett skrin. Där finns morbror Karls första brev, gamla stadgar, protokoll som berättar att föreningen officiellt inte bildas förrän 1968, bleknade urklipp från olika tidningar, ett vackert studioporträtt av mormor Wilhelmina, morfar Karl Albert och de tre äldsta barnen från tidigt 1900-tal. Så allvarliga. Så ett glatt brev från Brasilien, odaterat men troligen skrivet på 1960-talet, där morbror Aldor Pettersson berättar om livet som missionär, att det är varmt men att familjen trivs och att sonen Otavio vill att han och hustru Gerda flyttar till honom i Rio.

Nästa sida: en dödsannons från 1970. Gerda och Otavio har omkommit i en bilolycka i Rio de Janeiro. Sonen blev 35 år gammal och på ett annat urklipp står en skara sörjande små barn runt kistan. Sorgen är stum och morbror hämtar sig aldrig. Året därpå dör han. Otavios änka lämnar Brasilien med barnen och flyttar till USA.

För några år sedan var Otavios dotter Debora i Sverige. Mitt kusinbarn, får vi det till. Då åkte pärmen fram igen och vi pratade om vår släkt. Hon såg urklippet där hon står som liten flicka vid pappas kista.

På en bild från vad jag alltid ha fått höra är ”den allra första släkträffen”, i Kristdala pingstdagen 1955, försöker vi lokalisera så många kända ansikten vi kan. Längst bak står min pappa. Stolt. Fast det inte är på hans sida vi är släkt med Sabelskjöld så månade han hela sitt liv om banden bakåt. Det är också tack vare honom pärmen jag bläddrar i är så innehållsrik. Ser hur han har satt små pilar och fyllt i namn.

I inbjudan till Blacksta i juni 1964, för att högtidlighålla 300-årsminnet av major Carl Sabelskjöld's begravning, avslutar arrangörerna med en uppmaning:

”Välkommen till vår gemensamma släkthögtid. Tänk på att det kan dröja 300 år till nästa gång.”

Nu blev det ju inte så, som vi alla vet, utan släktföreningen är vid god vigör. Och redan året därpå, lagom till jul 1965, skickade Karl (eller Carl, som han stavade en period) ut en bedärande läsning om våra anfäder, från ynglingakonungarna Ottar och hans son Adlis på 500-talet och fram till Ingeborg och Carl Sabelskjöld's sju barn. Vilken deckare slår denna fantasieggande läsning? Hör bara:

”Efter duell med löjtnanten Olof Höök blev han dödad i Malmö 1668.” Om Börje (Birger) Sabelskjöld. ”Troligen stupade han i Polen 1703.” Om Ingeborg Sabelskjöld's make ryttmästare Anders Tornerefeldt. Och hur många ombäranden rymmer denna mening: ”Hon dog 1683 och var då urfattig och levde i armod med sina barn.” Om Anna Brita ”av obekant släkt” änka efter Svante Sabelskjöld, ryttmästare vid änkedrottningens livgarde, död i fältslag den 2 maj 1677 och begravnen i Kristdala 1680. Tre år senare! Vad hände där-emellan, kan man undra?

Släktförteckningen är egentligen ett slags försenat ”förord” till den lilla boken ”Vår släkt” som han lät trycka redan 1958. I ett följbrev suckar han och kallar skriften ”den ofullbordade”

och kommenterar: ”Det går att fortsätta hur länge som helst med kompletteringar och utvidgningar.” Så repar han mod mot slutet och avslutar: ”Låt oss hålla samman, behålla det goda vi ärvt från våra fäder och göra vår insats för en förtrolig och god sammanhållning inom slakten.”

Kan det sägas bättre i dag, 56 år senare? Möjligen med genustillägget att fäderna kan få sällskap av mödrarna...

Annica Triberg
(ättling till Ingeborg på modernet!)

Slakten kommer och slakten går

Curt Adrianzon med sonsonen Sebastian, nybliven medlem.

Tydligen är jag en av de få kvarvarande från vår förenings början. Med tacksamhet och glädje minns jag våra pionjärer, som jag fick lära känna vid första släktmötet i Kistdala redan 1955. Det formella bildandet skedde 1967.

Föreningens grundare Karl Rutegård hade ett varmt hjärta för alla spridda släktingar. Med noggrannhet och uthållighet arbetade han för släktföreningens tillkomst. Herbert Bredhammar med sitt lokala kunnande blev något av ”Föreningsfader” för oss alla och förblev en pelare i hela sitt liv. Valter Jeansson

Släktforskarhelg i Leksand

Släktföreningen Sabelskjöld's extramöte 2013 blev denna gång i Dalarna. I strålände värväder vände en grupp släktingar näsorna mot Leksand i slutet av april. Vi anlände på fredagskvällen och efter en god måltid började kartläggningen av våra anor. Lördag förmiddag hade vi bokat en föreläsning på Släktforskarhuset och Griggus Per hälsade oss välkomna. Han höll en intressant föreläsning om hur forskningen går till här och vi fick även en läsövning i gammal stavning och med gemensamma krafter löste vi även denna gåta.

På eftermiddagen delade vi upp oss. En grupp passade på att släktforska på Släktforskarhuset och en grupp fick en fantastisk visning av Axel Munthes Hildasholm, den gård som var ett sommarviste främst för hustrun Hilda och deras två söner. Axel Munthe besökte Hildasholm endast vid ett fåtal tillfällen. Denna helg gav oss tillfälle att lära känna varandra, vi släktingar av den stora slakten Sabelskjöld och ni som inte hade tillfälle att vara med, hör av er till styrelsen så kan vi förhoppningsvis göra om forskarhelgen!

Karin Larsson
på bilden tillsammans med Robert Söderberg.

var en hängiven inspiratör i föreningens början och fick stor betydelse. Många fler kunde nämnas, som var med i portgängen och gjorde en stor insats. Även dessa vill jag minnas med tacksamhet.

Vid släktmötet 1992 fick jag förtroendet att bli ordförande. Sedan följde några år av styrelsearbete tillsammans med Herbert Bredhammar, Bodil Math, Leif Carmhagen och Bernt Josefsson. Vi hade fin gemenskap, arbetsglädje och levande intresse för vår förening. En del svåra frågor fick vi arbeta med, men den tiden i vår historia var givande.

Ett minne, bland många, är från den första stora släktsamlingen i Blacksta kyrka. Rutegård hade förberett allt. Från biskopen i Strängnäs hade han fått s.k. ”venia” för gudstjänsten och predikanten. Det var ju samtidigt en minnesmessa på Carl Sabelskjöld's begravningsdag.

Jag stod redo i sakristian för att gå upp i den höga predikstolen. Då kom någon med en skriven lapp med texten: ”Bed för en svårt sjuk släkting”. Var i den planerade gudstjänsten skulle jag lägga in

denna förbön? Men kyrkvärden visade ett ställe i psalmboken där det stod, att förbön för enskilda kunde ske efter predikan. Så blev minnesgudstjänsten även förbönsgudstjänst för kära släktingar av ätten Sabelskjöld. Kanske något att fortsätta med. Vi behöver varandra i varje generation.

Med varm hälsning till alla i vår gemenskap! Många har blivit nämnda i denna text och många flera hade kunnat nämnas. Det gläder mej att så många idag vill främja vår förening. Tack alla ni!

Curt Adrianzon

